

T.B.M.M.
HALKLARIN DEMOKRATİK PARTİSİ
Grup Başkanlığı
Sayı : 15092
Tarih : 01.11.2021

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adli Tıp Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifim gerekçesi ile birlikte ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.1/11/2021

Av. Abdullah Koc
HDP Ağrı Milletvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Sağlık, Aile, Çalışma ve Sosyal İşler
Esas Komisyon	Adalet
Tarih: 8 Kasım 2021	Esas No: 2/3927

TBMM
KANUNLAR ve KARARLAR BŞK.LİĞİ
01 Kasım 2021
Gönderme:

TBMM
GENEL EVRAK
01 Kasım 2021
No. 904618
EBYS'ye AKTARILMIŞTIR

GENEL GEREKÇE

İnsan hakları ihlallerinin en çok yaşandığı alanlardan biri olan hapisanelerde; mahpusların tutuldukları fiziki koşullardan, dış dünyayla iletişimlerine; mahpusların kendi aralarında sosyalleşmesinden, ifade özgürlüğüne kadar geniş bir çerçeveyi kapsayan mahpus haklarının bir boyutunu da sağlık hakkı oluşturmaktadır. Mahpusların sağlık hakkı sorunu ne yazık ki ülkenin gündemine hapisanelerdeki ölümlerin artışı ve ağır hasta tutukluların tahliye taleplerinin yerine getirilmemesiyle giriyor. İnfaz sistemindeki sorunlar ve özellikle de 2005 yılında yürürlüğe giren 5275 Sayılı Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un insani olmayan bir yaklaşım üzerine kurulu olması; otoriteyi ve kuralları dayatan, yaşama hakkını ve özgürlükleri değil, güvenliği öne çıkaran bir anlayışla hazırlanması ve uygulamada yaşanan sıkıntılar sorunları artırmaktadır.

Uluslararası mevzuat devletlerce özgürlüğünden yoksun bırakılan kişilerin yaşam hakkı konusunda devletlere pozitif yükümlülükler yüklemiştir. Devletler, özgürlüğünden yoksun bırakılmış kişilerin sağlığa erişim hakkı konusunda özgür bireylerle eşit şartlarda bulunmasını sağlamakla yükümlüdürler. Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'ne göre; "Tutukluların gözetim altında bulundukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişim haklarının bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir." Denmektedir. Oysaki ülke hapisanelerinde hastalığı olan mahpusun revire götürülmemesi, hastaneye sevk edilmişse sevkinin gerçekleştirilmemesi, hastane randevularına tarihinde götürülmemeleri, tedavi aşamalarındaki yetersiz ve kötü uygulamalar, kelepçeli muayene, bazı hapisanelerde etnik kimliğinden dolayı mahpusların doktor tarafından muayene edilmemesi ve hastane sevklerinin yapılmaması şeklinde kötü muamele, işkence ve ayrımcılık suçlarını oluşturan, gerek ülkenin tarafı olduğu uluslararası anlaşmalara gerekse de iç hukuktaki anayasa ve kanunlara aykırı hareket edildiği insan hakları örgütlerine yapılan başvurularda mahpuslar tarafından beyan edilmektedir.

Adli Tıp Kurumu'nun bilimsellikten uzak ve taraflı kararları da hasta tutukluların maruz kaldığı durumun en başat nedenlerindendir. Oysa bilirkişilik, hizmetin niteliği gereği herhangi bir konuda verilecek objektif, teknik ve bilimsel görüştür. Bilirkişiliğin esası bilimsel görüşün özgürce sunulabilmesidir. Ancak kurum; 12 Eylül rejiminin etkisinde yapılmış düzenlemelerin ruhunu yansıtmaktadır. Kurum siyasi bir aparat haline gelmiştir. Siyasi cinayetler, kadın cinayetleri vb. konularında vermiş olduğu raporlarla siyasallaşan yargının elini güçlendiren bir kuruma dönüşmüştür. Demokratik bir toplumun gelişmesi önünde, YÖK, RTÜK vb. kurumların işlevine sahiptir ve bu kurumlar gibi resmî ideolojinin devamı ve çoğulcu toplumun inkârı adına ihtiyaç duyulan bir yapıya bürünmüştür. Hasta mahpusların cezaevinde kalamaz raporlarına karşılık, ATK'nin verdiği raporlarla mahpuslar adeta ölümle yüz yüze bırakılmakta ve cezaevlerinden cenazeleri çıkmaktadır.

ATK bağımsız değildir ve resmi bilirkişilik uygulamasına derhal son verilmelidir. Mahpusların hepsi devletin gözetimi, koruma ve kollaması altındadır. Hapisanelerde sağlık hizmetlerinin nasıl sürdürüldüğüne dair de net ve somut bir bilgi yok. Oysa bu ülkede AB'nin uyum yasaları çerçevesinde, bir kanunla kurulmuş olan "cezaevi izleme kurulları" var. Ama o kurulların herhangi bir işlevi yok. Ne hapisanelerde bulunan mahpusların yakınlarıyla haberleşebiliyorlar ne kamuoyuna bir bilgi verebiliyorlar ne de öğrendiklerinden yola çıkarak resmi hak arama ve adalet mekanizmalarını işletebiliyorlar. Başka bir deyişle ellerinde hiçbir yetki, topluma yönelik hiçbir sorumlulukları yok.

Halen hapisanelerde bulunan ağır hasta mahpusların tümü tam teşekkülü herhangi bir hastane raporuna istinaden derhâl salıverilmeli, tedavileri ailelerinin yanında sürdürülmeli ve sağlık sigortası devlet tarafından karşılanmalıdır. Adli Tıp Kurumu sağlık sebebiyle infazın

ertelenmesi raporlarında son ve tek merci olmaktan çıkarılıp kurum kapatılmalı ve onun yerine demokratik ve şeffaaf bir kurum açılmalıdır.

Hasta tutuklulara yönelik Adli Tıp Kurumu kararlarının tarafsız ve bağımsız olmadığına ilişkin tartışmalar uzun yıllardan beri devam ediyor. Kurum hasta mahpuslar için "Cezaevinde kalamaz" raporu vermiyor, verse bile hasta tutuklular serbest bırakılmıyor. Ülkenin imzacısı olduğu kimi uluslararası sözleşmelere rağmen sağlığa erişimde sorun yaşayan tutuklular tüm bu yaşadıklarına rağmen ısrarla tahliye edilmiyor. Tutukluların tahliyesi ya hastaneye ya Adli Tıp Kurumu'na (ATK) ya da savcılıklara takılıyor. İki eli olmayan, görme yetisini yitiren, yürüyemez halde olan hasta tutuklular dahi birçok kez "cezaevinde kalamaz" raporlarına rağmen savcılıkların "toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmak" ya da "devlet güvenliğine tehdit" kararları gerekçe gösterilerek özgürlüklerine kavuşamıyor. İki eli olmayan ve KOAH hastası Ergin Aktaş ile 26 yıldır cezaevinde olan, yürüyemeyen, duymayan ve görmeyen 83 yaşındaki Mehmet Emin Özkan da bu tutuklardan sadece ikisi. Yargı, Adalet Bakanlığı ve hükümet yetkilileri, insan hakları örgütleri ve ailelerin "en azından veda hakkı tanınsın" talebi karşısında hiçbir adım atılmıyor.

Kamuoyu ve insan hakları örgütlerinin baskısı üzerine tahliye edilen tutuklular ise kısa bir süre sonra yaşamını yitiriyor. Bunun son örneği kanser hastası 70 yaşındaki Mehmet Ali Çelebi. Tutuklu bulunduğu Sincan Cezaevi'nden 25 Ağustos'ta tahliye edilen Çelebi, 10 gün sonra tedavi gördüğü hastanede yaşamını yitirdi. İHD'nin 2020 yılı raporuna göre, 16 ağır hasta tutuklu cezaevinde, 5'i de tahliyelerinden kısa bir süre sonra yaşamını yitirdi. Bu yılın ilk 3 ayında ise 2 ağır hasta tutuklu cezaevinde, 1'i de tahliye edildikten kısa bir süre sonra yaşamını yitirdi. Yine İHD'nin 2018 Mart ayı raporuna göre son 17 yılda 3 bin 500 hasta tutuklu yaşamını yitirdi. Ancak özellikle siyasal atmosferin sertleştiği 2015-2016 yılları sonrasına baktığımızda çok daha ağır bir tablo ortaya çıkıyor.

ATK'nin siyasi otoritelere göre ayırım yapması, kurumu tartışmalı hale getiriyor. Geçtiğimiz günlerde Sedat Peker, hayatını kaybeden Burhan Kuzu'nun ATK'dan istediği raporu çıkarttığını gösteren WhatsApp yazışmalarını paylaşarak, İçişleri Bakanı Süleyman Soylu'nun da Aleyna Çakır cinayetinden yargılanan Ümitcan Uygun için aynı şekilde rapor çıkarttığını açıkladı.

(ATK) uygulamaları ve raporları ile infaz uygulamasına ikinci bir infaz yöntemi önererek bu ölümlerin sebebi haline gelmiştir. (ATK) Mehmet Canpolat hakkında yazmış olduğu raporda; "hastane şartlarında yatırılarak infazına devam edilmesinin uygun olduğu" sonucuna varmış ve 5275 sayılı yasada olmayan yeni infaz uygulaması yaratmıştır. (ATK) bu raporu ile hasta mahpusa yasada bulunmayan yeni bir infaz şekli uygulamasına sebep olmuştur. (ATK) bu uygulaması ile bilimsel olmaktan çıkmış, kendisine verilen rol doğrultusunda bir pratikle mahpusların ölümüne sebep olmaktadır. (ATK) sübjektif uygulamaları ile güvenilir bir kurum olmaktan çıkmıştır. "Cezaevinde kalabilir" şeklinde rapor verdiği mahpuslar bir bir yaşamını yitirmektedir. (ATK) hasta mahpusların infazlarının ertelenmesi bakımından verilecek raporlarda son merci olmaktan çıkarılmalıdır. Üniversite hastaneleri ve diğer hastanelerin verdiği raporlar yeterli kabul edilmelidir.

5275 Sayılı Ceza İnfaz Kanununda, Cumhuriyet savcılarına, ağır hastalık nedeniyle infaza ara verilmesi durumlarında kamu güvenliği açısından mahpusun tehlike oluşturup oluşturmadığı noktasında takdir yetkisi tanınmaktadır. Cumhuriyet savcıları, polisin hazırladığı keyfi raporlar doğrultusunda siyasi hasta mahpusların tahliyelerini engellemektedir. Bu keyfi tutumlar ve polisin sanki savcıların amiri gibi rapor hazırlamaları hukuk devleti ilkesiyle bağdaşmamaktadır. Bu keyfi tutumları önlemek bakımından ya savcıların takdir yetkisi kaldırılmalı ya da 5275 sayılı Yasanın 16/6 bendinde yer alan "toplum güvenliği bakımından tehlike oluşturmayacağı" cümlesinin yasa metninden çıkarılması gerekir.

Son olarak, İstanbul Adli Tıp Kurumu (ATK) Başkanlığı, 2016 yılından beri tutuklu bulunan eski DTP Eş Genel Başkanı Aysel Tuğluk'un sağlık durumu hakkında "Hayatını yalnız

idame ettirebilir” raporu verdi. Rapora tepki gösteren HDP Hukuk ve İnsan Hakları Komisyonundan Sorumlu Eş Genel Başkan Yardımcısı Av. Ümit Dede, Tuğluk’la ilgili Kocaeli Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Ana Bilim Dalı tarafından daha önce, ‘hastalığının kronik seyirli olduğu ve ilerleyici vasıf arz ettiği, cezaevi koşullarında sağlanabilecek tıbbi destek ve bakımının yeterliliğinde sorun yaşanabileceği, ceza infaz kurumu koşullarında hayatını yalnız idame ettiremeyeceğine ve dolayısıyla cezasının infazının ertelenmesi’ gerektiğine dair kurul raporu hazırlandığını hatırlattı.

Hasta mahpusların tedavi olmak için infazlarına ara verilmesi durumu bir sağlık ve yaşam sorunudur. Bu sorunu kamu güvenliğine indirgemek sağlık hakkına ve yaşam hakkına açık bir saldırıdır. Bu durum başlı başına bir insanın sağlık hakkından mahrum bırakılarak işkence ile yaşamına son verme halidir.

Hasta mahpuslar cezaevi revirlerinde haftada iki gün bulunan pratisyen hekimlerin üstünlükleri muayeneleri ile tedavi edilmeden koşullarına geri gönderilmektedir. Hasta mahpusların tedavileri zamanında ve doğru yapılmadığı için cezaevlerinde kanser, tüberküloz, şizofreni ve hepatit hastalıkları yaygınlaşmaktadır. Hasta mahpusların hastanelere sevkleri randevu, güvenlik, kelepçeli muayene ve çıplak arama gibi nedenlerle geciktirilmekte, bu durum hastalıklarının ilerlemesine sebep olmaktadır. Bu yöntem tüm cezaevlerinde sistematik olarak uygulanmakta adeta mahpuslara hastalıkları üzerinden işkence yapılmaktadır. Hasta mahpuslara işkence yöntemi şeklinde uygulanan bu anlayıştan vazgeçilmelidir. Tüm cezaevlerinde, hemen bugünden itibaren, genel bir sağlık taraması yapılmalıdır. Bu alanda çalışan sivil toplum kuruluşları ve meslek kurumlarından oluşan heyetlere bu sağlık taramasını yapması için izin verilmelidir.

MADDE GEREKÇELERİ

MADDE 1- Adli tıp hizmetlerinin yürütülmesi için öncelikle Adli Tıp Kurumu'nun acilen kapatılması, bağımsız ve özerk bir yapının kurulması, özellikle tıp fakültesi bulunan illerde Sağlık Bakanlığı ile eşgüdümlü olarak hastane merkezli bir kurumun açılması gerekmektedir. Bilimin kaynağı üniversitelerdir. Üniversiteler, aynı zamanda yeni bilgi ve teknoloji üreten araştırma ve eğitim kurumlarıdır. ATK gibi aşırı merkeziyetçi ve siyasi otoritenin etkisinde olan bir yapının Kanunda yapılacak ek ve değişikliklerle mümkün olamayacağı değerlendirildiğinden, Adli Tıp Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanununun bütünüyle yürürlükten kaldırılması gerekmektedir.

MADDE 2- Yürürlük maddesidir.

MADDE 3- Yürütme maddesidir.

**ADLI TIP KURUMU İLE İLGİLİ BAZI DÜZENLEMELER HAKKINDA
KANUNUNUN YÜRÜRLÜKTEN KALDIRILMASI HAKKINDA KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 20/4/1982 tarihli ve 2659 sayılı Adli Tıp Kurumu İle İlgili Bazı Düzenlemeler Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE 2- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.